ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

ԿՈՉՆԱԿ

№ 51—ՏԱՐԵԳԻՐՔ ՏԱՐԻ—№ 51

ՀԱՐԿԱԴԻՐ, ԹՒՔՍԵՄԲԵՐԻ 19 (31), 1891

ԳՐԱԿԱՆ ՄԱՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՆՈՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

(Տարուբերութիւններ)

Նահանջի ներքեւ 1892 թուին «ՄՇԱԿ»-ի հրատարակութեան մէջ մեզ պատահած անախորժութիւնները մեզ ստիպեցին մի քանի ամսով դադարեցնել մեր հրատարակութիւնը։ Այդ ընդհատումը մեզ հնարաւորութիւն տուաւ աւելի մօտէն ծանօթանալ մեր ընթերցողների պահանջներին։

«Մշակ»-ը 1892 թուի յունուարի 1-ից սկսեալ հետեւեալ ձեւով պիտի հրատարակուի։

«ՄՇԱԿ»-ը պիտի դուրս գայ 10 տարբեր համարներով, որոնցից 6-ը՝ ամսական մէկ անգամ, 3-ը՝ երկու ամսուայ միացեալ համարներով, իսկ 1-ը՝ երեք ամսուայ միացեալ համարով։ Ամէն մի համարը պիտի բաղկանայ առնուազն 3 մեծ մեծ տպագիր սիւներից։

Յաւելուածներ պիտի տրուին մեզ հետ կապուած բոլոր անձանց, որոնք կամենան մեզ հետ ունենալ գրական յարաբերութիւններ։

Բացի այդ, «ՄՇԱԿ»-ը պիտի տպագրէ ամէն տարի մի գրքոյկ՝ ընտրելով նրա նիւթը մեր ընթերցողների ցանկութեան համեմատ։

Գրքոյկների գինը պիտի լինի ամենաէժանը։

Ամսագրի գինը՝ Կովկասում եւ Ռուսիայում 1 ռուբլի։ Արտասահման՝ 3 ռ. եւ մի ամսագրի գինը՝ 1 ռուբլի։

«ՄՇԱԿ»-ի գինը տարեկան 10 ռուբլի է, կէս տարուայ համար՝ 6 ռ., երեք ամսուայ համար՝ 3 ռ.։

Յայտարարութիւնների համար տպագրուած առաջին անգամ տողը 15 կոպ., իսկ յետոյ՝ 10 կոպ.։

Ամսագրի խմբագրութիւնը գտնւում է Կարսում, Ռուսական փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Խմբագրատան ժամերը՝ ամէն օր առաւօտեան 10 ժամից մինչեւ 1-ը։

Խմբագրատան հասցէն՝ Կարս, Ռուսական փողոց, Ներսիսեան տուն։

Ամսագրի գրասենեակը Թիֆլիսում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, «Արձագանք» լրագրի խմբագրատան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Նոր-Նախիջեւանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ռոստովում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Մոսկուայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Պետերբուրգում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Վարշաւայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Բաքուում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Թաւրիզում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Թեհրանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Իսպահանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Շիրազում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Մեշհետում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ղազուինում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Զանգանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ռեշտում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ասթարայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Լենքորանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ղարաբաղում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Գանձակում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ելիզաւետպոլում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Շամախում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Բաքուում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Դերբենդում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Մախաչկալայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Վլադիկաւկազում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ստաւրոպոլում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Կրասնոդարում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ռոստովում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Թագանրոգում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Սեւաստոպոլում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Եւպատորիայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Սիմֆերոպոլում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ալուշտայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Յալթայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ֆեոդոսիայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Քերչում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Թամանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Նովոռոսիյսկում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Տուապսէում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Սոչիում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Սուխումում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Պոթիում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Բաթումում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ախալցխայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ախալքալաքում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ալեքսանդրապոլում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Նոր-Բայազէտում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Էջմիածնում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Վաղարշապատում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Երեւանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Նախիջեւանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ջուղայում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Մեղրիում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Գորիսում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Կապանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Սիսիանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ղափանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Շուշիում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ստեփանակերտում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Ասկերանում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Մարտակերտում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Մարտունիում գտնւում է Ներսիսեան փողոցում, Ներսիսեան տան մէջ։

Ամսագրի գրասենեակը Հադրութ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր ընթերցողները գիտեն այն մեծ հետաքրքրությունը, որ ցուցաբերեց ամբողջ հասարակությունը Շուշիի ժողովրդական տան հանդեպ, որ հիմնվեց Շուշիի ազգաբնակչության ջանքերով և ազգային մեծահարուստ Մելիք-Շահնազարյանների նվիրատվությամբ։ Այդ տան բացումը տեղի ունեցավ 1-ին հոկտեմբերին։ Ներկա էին Ելիզավետպոլի նահանգապետ Ն. Ե. Նևոլին, Ելիզավետպոլի նահանգական վարչության անդամներ, Շուշիի գավառապետ Ա. Ա. Ռոդիոնովը, Շուշիի քաղաքագլուխ Ա. Ա. Մելիք-Շահնազարյանը, Շուշիի ազգաբնակչության ներկայացուցիչներ և ուրիշներ։ Ներկաների թվում էին նաև Ղարաբաղի առաջնորդ Գերաս. Եպիսկոպոս Տեր-Գրիգորյանը և Շուշիի թեմական դպրոցների տեսուչ Ա. Ա. Տեր-Ղազարյանը։

Նահանգապետի ժամանելուն պես նրան դիմավորեցին Շուշիի ազգաբնակչության ներկայացուցիչները և հյուրասիրեցին հացով և աղով։ Ապա նահանգապետը, ուղեկցվելով ներկաների կողմից, մտավ տան մեծ դահլիճը, որտեղ նրան դիմավորեցին ուսուցիչները և աշակերտները։ Աշակերտները երգեցին «Աստված պահապան» հայրենական երգը։ Ապա նահանգապետը մոտեցավ տան հիմնադիրներին և ողջունեց նրանց։ Ողջունելուց հետո նահանգապետը հրավիրեց Շուշիի ազգաբնակչության ներկայացուցիչներին ներս մտնել դահլիճ, որտեղ նրանք նստեցին սեղանների շուրջ։ Սեղանների շուրջ նստելուց հետո Շուշիի քաղաքագլուխ Ա. Ա. Մելիք-Շահնազարյանը ելույթ ունեցավ հետևյալ բովանդակությամբ։

«Ձեր Գերազանցություն, Ձեր Գերազանցություն, Ձեր Գերազանցություն։ Ես ուրախ եմ, որ ինձ վիճակվեց ողջունել Ձեր Գերազանցություններին և ներկաներին մեր ազգային տան բացման առթիվ

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— Ահագին օրէ, աղուոր 22-րդ, Քրիստինէ Նիլսոնի հռչակաւոր երգերի մրցման համար հրատարակուած «Ֆաուստ» օպերան, ձայնակցութեամբ Ֆիլհարմոնիական ընկերութեան նուագախումբի: Ֆրանսիացի մեծ կոմպոզիտոր Շարլ Գունոյի այս գործը գրուած է 1859 թուին Ֆաուստ Գեօթէի նշանաւոր ողբերգութեան նիւթով: Ինչպէս յայտնի է, Գունոյի ստեղծագործութիւնների մէջ ամենից աւելի տարածուած է «Ֆաուստը»: Ամէն տեղ, ուր որ ներկայացուած է եղել, նա միշտ մեծ յաջողութիւն է ունեցել: Ինչպէս ասում են, Գունոն ինքն էլ ամենից աւելի սիրում է իր «Ֆաուստը»: Ֆրանսիայում, Գերմանիայում և Անգլիայում նա ամենից աւելի հռչակաւոր է հենց «Ֆաուստի» շնորհիւ: Ֆրանսիայում «Ֆաուստը» ներկայացուել է 1859 թուից մինչև 1887 թիւը 1518 անգամ: Գերմանիայում «Ֆաուստը» ներկայացուել է 1862 թուից մինչև 1887 թիւը 1000 անգամ: Անգլիայում «Ֆաուստը» ներկայացուել է 1863 թուից մինչև 1887 թիւը 1000 անգամ: Ռուսաստանում «Ֆաուստը» ներկայացուել է 1864

սակ խստութիւն դործ դնելու.—և արտասուքը ընդհատեց կայսեր լսօդքը։

—Դու պարտաւոր ես ստորագրելու վճիռը,—բացագանչեց Անդրոնիկը. օրէնքը պէտք է բաւականութիւն ստանայ, ուրիշ ելք չը կայ։

—Անդրոնիկ, մի պահանջիր այդ ինձանից. թոյլ տուր ինձ հեռանալու այստեղից և հրաժարուել դահից։ Ես պատքաոտ եմ հեռու, հեռու գնալ Կոստանդնուպոլսից, որպէս դի ազատուիմ այս տեսակ մի սարսափելի պարտականութիւնից։

—Այդ չի կարելի, ասաց Անդրոնիկը սաւը կերպով։

—Աստուած իմ, Աստուած իմ,—հառաչեց Ալէքսիանոսը արտասուելով։

—Ժամանակ չէ այժմ արտասուելու։ Պահուած վճիռը պէտք է ստորագրել և այն էլ իսկոյն։

—Թոյլ տուր ինձ դոնել վերջին անգամ տեսնել մօրս։ Թոյլ տուր ինձ մի անգամ ևս համբուրել մօրս երեսը։ Թոյլ տուր ինձ միասին մեռնել նրա հետ։ Մահը ինձ համար փրկութիւն կը լինէր, Անդրոնիկ, լուձա ինձ, խնայիր ինձ։

—Այդ խօսքերն արտասանում է փառքով պսակուած Մանուէլի որդին։ Ապա ինչ կասէր երևելի հայրդ, եթէ տեսնէր քեզ ներկայ րոպէիս։

—Դու պահանջում ես ինձանից անկարելին... Ո՛չ, ո՛չ... ես չեմ կարող վճռել այդ, ասաց Ալէքսիանոսը, իրանից հեռու ձգելով մագաղաթը։

—Թող քո կամքը լինի, ասաց Անդրոնիկը, անհամբերութիւնից շրթունքները կրծելով.—այս իսկ րոպէից ես հեռանում եմ այստեղից և թողնում եմ քեզ քո թշնամիների ձեռքում... Միթէ դրա համար եկայ ես, զառամեալ ծերունիս հեռաւոր Ասիայից և կրեցի այնքան չարչարանք և զրկանք։ Դրա համար ես ընգուցի կայսերական հոդաբարձուի ծանր պարտականութիւնը։ Կարող էի արդեօք ես այս տեսակ արհամարհանք սպասել։ Թագաւոր, ես հեռանում եմ այստեղից և հէնց վաղը կը թողնեմ այն քաղաքը, որտեղ միայն թագաւորում է մահանութիւն և որտեղ միայն շողոքորթողները և երեսպաշտները տեղ ունին։ Մեծ, անընկճելի վտանգներ են սպառնում քեզ։ Դու լինդ կըլինիս մեղաւոր, եթէ փոթորիկը, որ հաւաքվում է քո գլխին, տանէ խորխորատ իւր հետ քեզ և քո դահը։ Ես լուանում եմ ձեռքերս։

Այս խօսքերով նա բարձրացրեց գետնին ընկած մագաղաթը ձևանալով որ իբրև թէ մտադիր է թողնել դահլիճը։

—Անդրոնիկ,—ասաց Ալէքսիանոսը,բըռնելով նորա վեշից.—մի թողնիր ինձ միայնակ այս տեսակ սարսափելի ժամանակ։ Ես սոսկալում եմ, Անդրոնիկ . . .

—Քեզանից է կախուած, որ ես քեզ հետ լինիմ,—ասաց Անդրոնիկը դնելով նրա աւաջ մագաղաթը։

—Անդրոնիկ, ի սէր Աստուծոյ, ծանուն մեր ապագայի, մուր ինձ ժամանակ մըտածելու. . .

—Ստորագրիր։

—Դու մոռացար, որ նա իմ հարազատ մայրն է, Անդրոնիկ։ Խղճա ինձ, խնդրեմ։

—Ստորագրիր, ասաց մէկ անգամ ևս Անդրոնիկը։

Ալէքսիանոսը դողդոջուն ձեռքերով վերառաւ գրիչը մինչդեռ յաղթութեան ճառագայթ փայլեց Անդրոնիկի աչքերում։

Սարսափելի վճիռը հաստատուեցաւ կայսերական ստորագրութեամբ։

—Ոհ, Աստուած, ներիր ինձ, ասաց Ալէքսիանոսը թոյլ ձայնով և ուշաթափ ընկաւ իւր անխիղճ հոգաբարձուի ոտքերի մօտ։

—Խղճալի, փոքրոգի երեխայ, ասաց Անդրոնիկը, հպիւ հայեացք ձգելով յատակի վրայ ընկած Ալէքսիանոսի վրայ։

Յետոյ դուրս եկաւ արագ քայլերով դահլիճից։

Գիշերն արդէն պատել էր ամեն կողմ, երբ նորից բացուեցան Մարիայի խաւար բանտի ծանր դռները։

Ներս մտան երկու մարդ և զգուշութեամբ առաջ գնալով, դիմեցին այն անկիւնը, որտեղ գտնվում էր կայսրուհու կարճ անկողինը։

—Այստեղ է, Պետրիգիօնիտ, ասաց ներս մտնողներից մէկը, ցածրացնելով ձայնը։ Նա քնած է։

—Աւելի լաւ, Տրիպսիս, ասաց միւսը.—նա աննկատելի կերպով կըվերանայ չաւիտենականութիւն։

Եւ նրա լայն ձեռքերը իրրև երկու երկաթեայ մատանիներ պատեցին ննջոզի պարանոցը։

Մի թոյլ աղաղակ, մարմնի մի թեթև հպիւ նկատելի ցնցում, և նորից տիրեց լռութիւն։

Յանցանքը գործած էր։ Այս աշխարհում այլևս չկար կայսերուհի Մարիան։

—Պատրաստ է, հարցրեց նորից առաջինը։

—Այո բոլորը վերջացած է, ասաց միւսը.—իսկ մարմինը։

—Ձգենք Բոսփորը։

Խաւար բանտից դուրս եկան երկու մարդ. հետները տանելով մի դիակ, որ փաթաթած էր սպիտակ սաւանով։ Ներքանք ընթացան դէպի Բոսփորի ափը և ձգեցին իրանց ձեռքի ուներացածը ծովը։

Հաց լուսամուտի մօտ կանգնած էր Անդրոնիկը։ Երբ նա լսեց դիակի անկումից յառաջացած շառաչը ջուրը ձգելու ժամանակ, նորա սրտից մի խորը հառաչանք դուրս եկաւ։

—Վերջապէս, ասաց նա, փակելով լուսամուտը։

Հետևեալ օրը քաղաքից բաւական հեռու ագքատ ձկնորսները մի լողացող դիակ հանելով ջրից թաղեցին ծովափում, չկասկածելով, առանց իսկ մտքից անցկացնելու, որ յանձնում են հողին դըժբաղդ կայսրուհու դիակը։

—Այստեղ, ծովափում առանձնացած հանգչում էր յաւիտենական քնով կայսեր ամուսնին և կայսրների մայր վեհ Մարիա Կոմնէնը։

Կ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆՑ

(Կըշարունակուի)

ՀԱՆԴԷՍ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Ջանագան հանգամանքների պատճառով անկարող եղանք հրատարակել «Հանդէսի» V և VI գրքերը սոյն 1891 թ., ուստի սոյնս յայտնում ենք, որ վերջալ գրքերը լոյս կը տեսնեն առաջիկայ 1892 թ.։

Իրաքանչիւր գիրքը բաղկացած կը լինի 20—22 տպագրական թերթից։

Բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է. երկու գրքի գինն է 3 ռ. իսկ տպագրութիւնից յետոյ իւրաքանչիւր գիրքը կ'արժենայ 2 ռ.։

Յանկացողները դիմում են հետևեալ հասցէով. Москва, Мясницкая, д. наслѣд. Ананова, типографія М. Бархударянъ.

Հրատ. ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՒՈՒԴԱՐԵԱՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Պլեաերբուրգի հայ և վրացի ուսանողների հրատարակութեամբ

ԿԱՐ. ԵՍԱՂՈՒԲԵԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Գինը ճանապարհածախքով 2 ռուբ. է։ Հրատարակութեան պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում փողոցի վրայ, պ. Յակ. Տէր-Սարգսեանցի խանութում։

Կառավարութեան թոյլտուութեամբ Թիֆլիսի նահանգական բանտում շատով բացուելու է բանտարկեալց համար մի գրադարան։ Խնդրում եմ գործին համակրող ամենից, որ մէկ մէկ հատ թէկ հայերէն և թէկ ռուսերէն գրքեր նուիրեն վերոյիշեալ գրադարանին։ Հասցէն՝ Тифлисъ, Священнику Армяно-Григоріанской церквы Тифлискаго Губернскаго Замка Теръ-Григорисъ Матиньянцъ.

Գր. Հ. Մաթինեանց։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1892 թուին յունուարին լոյս կըտեսնէ Մոսկուայում «ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԸ» վերնագրով մանկավարժական ժողովածու, տարեկան երկու հատորով։

Հրատարակչին կարելի է դիմել հետևեալ հասցէով՝ Тифлисъ. Набережная улица № 11.

Հրատարակիչ՝
ՅԱՎՀԱՆՆԷՍ ԲԱԼԱԽՈՎԱՐԵԱՆՑ։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
ԱՐՇԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՋԱՆԱՋԱՆ

Երեք ռաբեայ հարցանիք։— Երկու գերմանական դուրս 1892-ին կ'սօնեն իրենց հարսանեաց յիսունամեայ տարեդարձը. այն է Սաքսէն-Կօբուրդ Գոտայի դուրս երնոյը, որ ամուսնացել է 1842 թուի մայիսի 3-ին Բադէնի իշխանուհի Ալէքսանդրինայի հետ և Սաքսէն - Վայմար-Այզե-Նախի դուրս Կարլ-Ալէքսանդրը, որ 1842-ի հոկտեմբերի 3-ին ամուսնացել է Նիդերլանդիայի Թագաւոր Վիլհելմ II-ի Սօֆիա դստեր հետ։

Փարիզի փոչէ.—Փարիզցիք ուտում են տարեկան 300,000 եզը, 220,000 հորթ, 250,000 խոզ, 1,800,000 ոչխար, ընդամենը 180,000,000 քիլիօգրամմ միս։ Բացի այս Փարիզի կենտրոնական շուկայում (Les Halles) ծախուում է տարեկան երկու միլիօն քիլօ ձուկը, երեք միլիօն ապուխտն, ութ միլիօն հաւ, 2,784,000 ճապար, 800,000 բադ, 279 միլիօն ձու։ Օտար երկիրներից Եգիպտոսը տարեկան ուղարկում է Փարիզ 150,000 կենդանի լոր, Գերմանիան 160,000 նապաստակ, Ամստրիան և Սիլեզիան 250,000 սարեակ, Անգլիան և Հոհեմիան 25,000 փասիան և այլն։ Բայց աւելի շատ խմում են փարիսեցիք տարեկան գորձ է ածուում Փարիզում 90 միլիօն լիտր կաթ, 200,000 հեկտօլիտր սիդր, 275,000 հեկտօլիտր գարեջուր, 140,000 հ. սպիրտ և 5 միլիօն հեկտօլիտր գինի։ Իւրաքանչիւր փարիզեցի խմում է տարեկան միջին թուով 212 լիտր գինի. Ֆրանսիական քաղաքներից միայն Նիցցան է, որ Փարիզից անց է կացել այս մասումը։ Նիցցայի ամեն մի բնակիչ տարեկան խմում է 293 լիտր գինի, այսինքն 81 լիտի փարիզեցիներից աւելի։

Բերլինի նահանգական դատարանում նորերումս մի շատ հետաքրքրական դործ քննուեցաւ։ Կուկ անուն ամերիկացին, Բոստոնից, գրաւ գրեց, որ ճանապարհորդութիւն կ'կատարէ աշխարհի շուրջը առանց մի կոպէկ գրպանում ունենալու։ Զրի տոմսակով մինչև Համբուրգ հասնելուց յետոյ և ճանապարհին հիւրասիրուելով իր հայրենակիցների կողմից, որոնք կամենում էին օգնել համարձակ ճանապարհորդին, Կուկը Համբուրգում գտաւ մի հիւրանոցի տէր, որ նորան ձրի հիւրընկալեց, խոստում ստանալով նորանից րեկլամի արժանանալ «ճանապարհորդութիւն աշխարհի շուրջը առանց մի գօլարի» գրքում։ Մի Համբուրգցի վաճառական ընձայեց Կուկին երկաթուղու 4-դ դասակարգի տոմսակ մինչև Բերլին, և արկածախնդիրը ամերիկացին այս կերպով հասաւ մինչև Գերմանիայի մայրաքաղաքը։ Այստեղ նա արդէն այնքան համարձակութիւն ունեցաւ, որ ուղիղ գնաց ամենաընտիր հիւրանոցը, յուսալով որ եթէ ոչ հիւրանոցի տէրը, գոնեա միւս վաճառականները կ'օգնեն նորան իրենց համար րեկլամ անելու համար։ Բայց այս անգամ խեղճ ամերիկացին սխալուեցաւ իր հաշիւներում և խաբուած տիրոջ գանգատով ստիպուած էր ներկայանալ Բերլինի դատարանին, իրրև խաբեբայ։ Գերմանական դատաւորները կատակ ասած բանը չեն սիրում և Կուկը այժմ պէտք է մի ամիս բանտում նստէ։ Սակայն նա չէ յուսահատվում և հաւատացնում է, որ նա իր ապագայ «Ճանապարհորդութիւն աշխարհի շուրջը առանց մի գօլարի» գրքի մէջ մի առանձին գլուխ կաւելացնի «Գերմանիայի բանտը» վերնագրով, որ մեծապէս կնպաստէ իր շարադրութեան տարածուելուն։

Նորերումս Փարիզում վախճանուած մարքիզ Պլեսի-Բելիէրը կտակով իր հարստութիւնների ծառայէ նշանակել Հռոմէական պողպատեայ կայսրութեան գահակալ։ Այժմ կտակը քննվում է Մօնգիտիէի դատարանում և փաստաբան Պեկերինն ապացուցանում է, որ ս. Պետրոսի աթոռն ընդհանրապէս չէ կարող ժառանգ լինել, և ուրեմն այն դատաւորն, որ առաջ քննում էր գործը, սխալուած է կտակը օրինաւոր համարելով։ Բայց այս Լևոն XIII-ը, իբրև օտարերկրեայ թագաւոր, իրաւունք չունի անշարժ կալուածքներ ձեռք բերել Ֆրանսիայում։

Վարշավայում մի ծրագիր է կազմվում դրամներ տալ այն ծառաներին, որոնք միևնոյն տան մէջ երկու տարուց աւելի կ'ծառայեն և լաւ վկայականներ կներկայացնեն։ Երկամեայ ծառայութեան համար նշանակած մրցանակը 10 րուբլի է։

ՕՐՈՒԱՆ ՁԱՐԻՔ

ԹԻՖԼԻՋԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

1891 ԹԻՖ 91 ԼԻԶ

Հինգշաբթի, Դեկտեմբերի 17-ին

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ՄԾՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԻ

ՕՐՈՒԱՆ ՁԱՐԻՔ

Դրամա 4 գործող., հեղ. Պօտեխինի, թարգմ. Ս. Արծրունու.

ԴԱՐՁՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

Պ. Գրադիշչեվ . . . . . Պ. Աբրահամեան
Տ. Գրադիշչեվա. . . . . Տ. Զաբել
Հելէն } նրանց որդիքը . . . . . Տ. ՍԻՐԱՆՈՅՇ
Ջօրջ }
Պ. Խլապօնին հայր . . . . . Պ. Աբելեան
Տ. Խլապօնինա, նրա կինը . . . . . Օր. Վարդուհի
Խլապօնին, Սերգէյ Պետրովիչ. . . . . Պ. Արաքսեան
Օսիպով, ուսուցիչ . . . . . Պ. Ղազեան
Միսս Ուայտ, Հելէնայի մանկավարժուհին . . Օր. № №
Սաշա, աղախին Գրադիշչեվի տանը. . . . . Տ. Փառանձեմ
Պետար, Տառաչ Հիւբանոցում . . . . . Պ. Մամիկոնեան
Ծառայ Վասիլի Գրադիշչեվի տանը. . . . Պ. Յարութիւնեան

Հիւրեր, Ծառներ։

Ներկայումս թատրոնական երաժշտութիւնը կը նուագէ «Հայկական եղանակներ» ՁՈՒԽՈՎՑԵԱՆԻ օպերայից, յօրինած ԷՆԳԵԼԻ

ՍԿԻԶԲՆ Է 8 Ժ. ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ

ՏԵՂԵՐԻ ԳԻՆԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆՆ Է

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԿԱՍՍԱՅՈՒՄ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1892 Г.
НА ГАЗЕТУ
„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“
(Девятый годъ изданія).

Въ 1892 г. „Новое Обозрѣніе“ будетъ выходить въ Тифлисѣ, какъ и въ прошлые годы, ежедневно, по программѣ газеты литературной, общественной и политической.

Условія подписки, съ пересылкою и доставкою: на годъ 10 р., на полгода—6 р., на три мѣсяца—3 р. 50 к., на одинъ мѣсяцъ—1 р. 50 к.; за границу: на годъ—17 р., на полгода—9 р., на три мѣсяца—5 р. (Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1 го числа любого мѣсяца).

Для годовыхъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА, на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р.

Подписка и объявленія принимаются: а) **Въ Тифлисѣ**: въ конторѣ газеты, Головинскій проспектъ, домъ Читахова, № 12. б) **Въ отдѣленіяхъ** конторы: 1) **Въ Баку**—при аптекарскомъ магазинѣ И. Г. Чубинова. 2) **Въ Кутаисѣ**—при книжномъ магазинѣ братьевъ Чиладзе. 3) **Въ Батумѣ**—при книжно-газетномъ агентствѣ М. Николадзе. в) **У агентовъ конторы**: 1) **Въ г. Шушѣ**—С. О. Ананьева, на площади Тохаинъ. 2) **Въ г. Гори**- Ир. И. Рамишвили. 3) **Въ Елизаветополѣ**—Г. А. Альтгаузена, при торговлѣ аптекарскими товарами.

Въ отдѣленіяхъ и у агентовъ подписка и объявленія принимаются по редакціоннымъ цѣнамъ, безъ всякой надбавки. Иногородные адресуютъ свои требованія: Въ Тифлисъ, въ редакцію „Новаго Обозрѣнія“.

Лица, подписавшіяся (безъ разсрочки) на годовое изданіе «Новаго Обозрѣнія» 1892 г. въ настоящее время, будутъ безплатно получать газету въ текущемъ году со дня подписки.

Въ газетѣ принимаютъ постоянное участіе: В. Л. Величко, Ветеранъ, Ю. С. Гамбаровъ (проф.), А. Д. Ерицовъ, Г. Ф. Майэшвили, Н. С. Мансуровъ, М. И. Началовъ, Н. Я. Николадзе, П. А. Опочининъ (Горемѣховъ), И. Ф. Тхоржевскій (Иванъ-да Марья) А. А. Тхоржевская, А. Ахъ—овъ, Ширванзадэ, П. М. Якимовъ и др. Кромѣ того, „Нов. Обозр.“ имѣетъ постоянныхъ корреспондентовъ во всѣхъ большихъ кавказскихъ городахъ, а также въ Петербургѣ и Москвѣ. (3—2)

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1892 Г.
(Сорокъ седьмой годъ изданія)
НА ГАЗЕТУ
„КАВКАЗЪ“
Редакторъ-издатель Ю. И. МИЛЮТИНЪ.

Съ 1-го января наступающаго года газета „Кавказъ“ переходитъ въ руки новой редакціи и будетъ издаваться по расширенной программѣ и при обновленномъ составѣ сотрудниковъ. Главной ея задачей будетъ служить интересамъ Кавказскаго края и его населенія, а также интересамъ Россіи на Востокѣ.

Для сообщенія возможно полныхъ и точныхъ свѣдѣній газета будетъ имѣть корреспондентовъ во всѣхъ губерніяхъ и областяхъ Кавказа, въ важнѣйшихъ мѣстностяхъ Закаспійскаго края и Туркестана, въ Новольжьѣ, въ Харьковѣ, Одессѣ и другихъ городахъ, а также нѣсколько спеціальныхъ корреспондентовъ въ С.—Петербургѣ и Москвѣ; за границею газета „Кавказъ“ будетъ имѣть корреспондентовъ въ Азіатской Турціи, Персіи, средне-азіатскихъ ханствахъ и другихъ странахъ Востока, а изъ европейскихъ мѣстностей—въ Парижѣ, Лондонѣ и Константинополѣ. Помѣщаемыя корреспонденціи будутъ касаться какъ политической и общественной жизни, такъ равно и торгово-промышленной.

Газета „Кавказъ“ будетъ выходить ежедневно (кромѣ дней, слѣдующихъ за большими праздниками).

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА

Съ доставк. въ Тифлисѣ.	Съ перес. иногороднымъ.	По почтовому союзу.
На годъ . . 11 р. 50 к.	На годъ . . 13 р. — к.	На годъ . . 18 р. 40 к.
„ ½ годъ . 6 „ — „	„ ½ годъ . 7 „ — „	„ ½ годъ 10 „ — „
„ 3 мѣсяца 3 „ 50 „	„ 3 мѣсяца 4 „ — „	„ 3 мѣсяца 6 „ — „
„ 1 „ . 1 „ 50 „	„ 1 „ . 1 „ 75 „	„ 1 „ . 2 „ — „

Разсрочка допускается для годовыхъ подписчиковъ по соглашенію съ редакціей, при чемъ иногородными вносится 3 р. при подпискѣ и по 2 р. къ первымъ числамъ марта мая, іюля, сентября и ноября; городскими—въ тѣ-же сроки: 3 р., 2 р., 2 р., 1 р. 50 к., 1 р. 50 к. и 1 руб. 50 коп.

Подписка принимается въ конторѣ газеты „Кавказъ“ (Тифлисъ, Пушкинская, № 12, д. Бабанасова), а также въ новомъ помѣщеніи конторы—Дворцовая улица, домъ тиф. дворянск. земельн. банка (бывшая галлерея Арцруни). (3—3)

ՄՄՈՒՐԻ ՏԱԿ ԵՆ ԵՒ ԶՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿՀԵՏՔՍՆԵՆ ՕՐՈՆՉԻՆ ՀԱՏՈՐՈՎ,

ՐԱՖՖԻ

ՎԷՊԻԿՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
(ՏՊՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆՏԻՊ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԻՑ)

Հեղինակի երիտասարդութեան պատկերով

Գինն է կանխիկ վճարողների համար . . 3 ռ. --
Լոյս տեսնելուց յետոյ . . . . . 3 ռ. 50 կ.

Յանկացողները կարող են դիմել հեղինակի այրին հետևեալ հասցէով.
Сергѣевская ул. № 20, Аннѣ Раффи.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՊԱՏՄ-ՕՐԱԳՈՅԺ

Հարուստ ժամանակագրութեամբ։

(ՁՈՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳ)

ԳԻՆՆ Է 75 ԿՈՊԵԿ

Գումարով գնողներին 20% զեղչ է լինում։

Վաճառվում է կազմողի մօտ, կենդրոնական գրավաճառանոցում և յայտնի թղթավաճառանոցներում։

Գիւտ քահ. Աղանեանց։

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 декабря 1891 года.

Տպարան Ց. Մարտիրոսեանցի։

Типографія И. Мартиросіанца, на Орбел. ул д. № 1—2